

Opinie & Debat

Met open grenzen is de welvaartsstaat ten einde

Harrie Verbon is hoogleraar openbare financiën aan de Universiteit Tilburg.

Vluchtelingen crisis

Door de blijvende toestroom van vluchtelingen zal permanenté massawerkloosheid ontstaan.

In de tweede helft van de jaren zeventig werd de olie in een paar jaar vier keer zo duur: de oliecrisis was een feit. Door deze explosie van productiekosten gingen veel bedrijven failliet en de werkloosheid steeg van minder dan 4 naar meer dan 11 procent. In 1985 waren de olieprijsen al weer op hun 'normale' niveau, maar toch duurde het nog tot het einde van de vorige eeuw voor de werkloosheid weer op het niveau van voor de oliecrisis was gekomen.

Voor velen was het toen echter al te laat. Eind jaren zeventig waren het vooral jongeren die door de oliecrisis werkloos werden. Later bleek dat die slechte start op de arbeidsmarkt hun hele carrière negatief heeft bepaald.

De oliecrisis was een aanbodschok, omdat bedrijven opeens merkten dat ze met op olie gerichte productiemethoden niet meer renderend hun producten konden aanbieden. De vluchtelingen die nu op dit moment West-Europa overstromen, vormen ook een aanbodschok, omdat er door hun komst opeens veel meer arbeid beschikbaar komt. Vluchtelingen nemen volop laag of middelbaar geschoolde kennis mee en sommigen komen met een hogere opleiding het land binnen. De ervaring leert echter dat, als toegelaten asielzoekers een plaats op de arbeidsmarkt vinden, dat meestal niet in banen is die een ho-

gere opleiding vragen. Zelfs niet als zij die opleiding wel hebben.

Velen verwachten dat er in het bedrijfsleven geen banen meer bijkomen voor mensen met lagere of middelbare scholing. Het effect is dan dat er op de arbeidsmarkt een concurrentiestrijd tussen Nederlanders en vluchtelingen met lagere en middelbare scholing op gang komt. Interessant voor het management van bedrijven: het veel grotere aanbod van personeel zet druk op de lonen.

Zonder loondalingen kan het extra aanbod van arbeid echter niet in het productieproces worden opgenomen. Tenzij we Amerikaanse toestanden willen, waar je van een minimumloon niet rond kunt komen, kunnen de lonen op minimumniveau niet veel meer dalen. Er moet dus werkloosheid ontstaan: onder de vluchtelingen of onder de Nederlanders (of, waarschijnlijker, onder allebei).

Gezien de aantallen vluchtelingen die wij kunnen verwachten, kan het om werkloosheid in dezelfde orde van grootte gaan als eind jaren zeventig. Het verschil met toen is dat het slechte nieuws nu vooral voor de werkenden is, terwijl de oliecrisis ook voor werkgevers slecht nieuws was.

Werkgevers zijn de spekkopers in de vluchtelingen crisis. Als de asielzoekers zo geïntegreerd raken dat ze zich snel op de arbeidsmarkt kunnen melden, zal door de overvloed aan potentieel personeel, de macht van de vakbond, die toch al was verminderd door de financiële crisis, nog meer afkalven. Dat was tijdens de oliecrisis ook zo, maar toen zaten ook de werkgevers niet zo goed in de slappe was.

Werkgevers zijn spekkopers in de vluchtelingen crisis

De kans dat er een sociaal akkoord komt tussen werkgevers en werknemers zoals het akkoord van Wassenaar in 1982, lijkt dan ook klein. De werkgevers hebben er geen belang bij. De te verwachten massawerkloosheid zal bij het uitblijven van een sociaal akkoord daarom minstens zo lang voortduren als na de oliecrisis.

De oliecrisis kwam door de daling van de olieprijsen in de jaren tachtig tot een eind. Het is zeer de vraag of de vluchtelingen crisis tot een einde komt. Bij gebrek aan eigen daadkracht hoopt de EU dat Turkije de vluchtelingen stroom tot stilstand kan brengen. Zonder grote veranderingen in het asielbeleid lijkt dat niet erg waarschijnlijk. We zullen er dus rekening mee moeten houden dat de stroom aanhoudt en er permanente massawerkloosheid zal ontstaan.

Dat is dan allemaal nog onder de 'positieve' aanname dat asielzoekers snel geïntegreerd raken op de arbeidsmarkt. Anders moeten ze met de inactieve Nederlanders uit de welvaarts spot mee-eten. Die pot wordt niet groter. Dan zal de aanwezigheid van vluchtelingen gevoeld worden in de vorm van lagere uitkeringen. Ook de uitkeringen op minimumniveau kunnen echter niet veel lager.

Als je de niet hoogopgeleide Nederlanders op de arbeidsmarkt wilt beschermen, moet je het aantal toegelaten vluchtelingen beperken. Een partij als de PvdA zou zich dat moeten aantrekken. Partijleider Samsom doet dat niet, want hij zei onlangs in deze krant dat de hoeveelheid vluchtelingen 'best groot' kan zijn.

Zijn partijgenoot en minister van Financiën Dijsselbloem heeft het beter begrepen. In het *Financieel Dagblad* zei hij op 25 november dat we bij deze instroom 'de welvaartsstaat opblazen'. Dat is inderdaad de juiste conclusie die je op grond van een economische analyse kunt trekken: volledig open grenzen betekent voor de laagst betaalden het einde van de welvaart en voor iedereen het einde van de welvaartsstaat.